

ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

Гавриленко А.П.
завідувач сектору,
Кіровоградський науково-дослідний
експертно-криміналістичний центр МВС України
в Кіровоградській області

УПУЩЕНА ВИГОДА ПРИ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ (ВІДМИВАННІ ДОХОДІВ)

Легалізація незаконних доходів, які переміщуються в галузь підприємництва та міжнародну фінансову систему, є одним із найпоширеніших правопорушень у сфері економіки, вчинюваних організованою злочинністю. Наявність значних прибутків, неконтрольованих державою, підриває її економічний суверенітет, негативно позначається на міжнародному іміджі.

Легалізація (відмивання) «брудних» коштів, є одним із факторів, що обумовлює існування «тіньової економіки» надає можливість використання її доходів в легальній економіці, що є великою небезпекою для економічної системи України в цілому.

Легалізація (слово латинського походження) – дозвіл діяльності якої-небудь організації, її узаконення, надання юридичної сили якомусь акту, дії.

Легалізація (від латинського *legalis* – законний) – переведення на законне (легальне) положення кого-небудь або чого-небудь.

Легалізація (відмивання) доходу (злочинного) – надання в любых формах, доходам отриманих в результаті злочинної діяльності, вигляду законного походження і тим самим укриття їх злочинного походження.

Якщо звернутися безпосередньо до фінансового словника, то легалізація доходів це здійснення фінансових операцій та угод з грошовими коштами та іншими цінностями, придбаними незаконним шляхом, а також використання цих коштів (майна) у підприємницькій чи іншій економічній діяльності, тобто узаконення цих коштів.

Згідно ст. 6 Стразбурської Конвенції до злочинних дій, що пов'язані з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом відносяться:

1. Перетворення або передача власності, усвідомлюючи, що така власність є доходом, з метою приховування або маскуванню незаконного походження власності або з метою сприяння будь-якій особі, замішаній у вчиненні предикатного злочину, уникнути правових наслідків її дій;

2. Приховування або маскуванню справжнього характеру, джерела, місцезнаходження, стану, переміщення, прав стосовно власності або володіння нею, усвідомлюючи що така власність є доходом; і з урахуванням її конституційних принципів і фундаментальних засад її правової системи:

3. Набуття, володіння або використання власності, усвідомлюючи під час отримання, що така власність була доходом;

4. Участь у вчиненні, об'єднання або змова з метою вчинення, замах на вчинення, пособництво, підмова, сприяння і поради щодо вчинення будь-якого із злочинів, визначених відповідно до цієї статті [1].

Згідно Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів одержаних злочинним шляхом» від 21 грудня 2010 р. – до легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, належать будь-які дії, пов'язані з коштами (власністю), одержаними (здобутими) внаслідок вчинення злочину, спрямовані на приховування джерел походження зазначених коштів (власності) чи сприянні особі, яка є співучасником у вчиненні злочину, що є джерелом походження зазначених коштів (власності) [4].

Кримінальне законодавство України також має визначення поняття «легалізація грошей» одержаних злочинним шляхом (ст. 209 КК України) [2].

Ст. 209 КК України «Легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом»: Вчинення фінансової операції чи правочину з коштами або іншим майном, одержаними внаслідок вчинення суспільно небезпечного протиправного діяння, що передувало легалізації (відмиванню) доходів, а також вчинення дій, спрямованих на приховання чи маскуванню незаконного походження таких коштів або іншого майна чи володіння ними, прав на такі кошти або майно, джерела їх походження, місцезнаходження, переміщення, а так само набуття, володіння або використання коштів чи іншого майна, одержаних внаслідок вчинення суспільно небезпечного протиправного діяння, що передувало легалізації (відмиванню) доходів» [2].

Упущена вигода – дохід або прибуток, що його міг би одержати суб'єкт економічної діяльності в разі здійснення різного роду операції та якого він не одержав внаслідок дії обставин, що не залежать від нього, якщо розмір його передбачуваного доходу або прибутку можна обґрунтувати. Або доходи, які особа могла б реально одержати за звичайних обставин, якби її право не було порушене (ст. 22 Цивільного Кодексу України) [3].

Становить частину збитків, завданих особі внаслідок порушення її цивільного права.

Цивільне законодавство закріплює принцип повного відшкодування збитків, тому особа, право якої порушено, може вимагати відшкодування як реальної шкоди, так і упущеної вигоди, якщо договором або законом не передбачено відшкодування у меншому або більшому розмірі. Якщо особа, котра порушила право, одержала у зв'язку з цим доходи, то розмір упущеної вигоди що має відшкодуватися особі, чиє право порушено, не може бути меншим за доходи, одержані особою, яка порушила право. Збитки виражають негативні наслідки, які настали в майновій сфері потерпілого через здійснене щодо нього цивільного правопорушення. Одна частина цих наслідків виражається у зменшенні його наявного майна (реальна шкода), друга – в тому, що не відбулося збільшення майна потерпілого. Саме остання і називається упущена вигода. Під час визначення розміру упущеної вигоди

враховуються тільки точні відомості, які безспірно підтверджують реальну можливість одержання грошових сум або інших цінностей, якби зобов'язання було виконано боржником належним чином.

Упущена вигода відшкодовується за всіма правовими системами. Цим захищаються інтереси кредитора, який міг би одержати доходи за належне виконання зобов'язання іншою стороною. Збитки визначаються з урахуванням ринкових цін, що існували на день добровільного задоволення боржником вимоги кредитора в місці, де зобов'язання мало бути виконано, а якщо вимога не була задоволена добровільно, в день пред'явлення позову, якщо інше не встановлено договором або законом. Суд може задовольнити вимоги про відшкодування збитків, беручи до уваги ринкові ціни, що існували на день ухвалення рішення.

Під час визначення неодержаних доходів, тобто упущеної вигоди враховуються заходи, вжиті кредитором щодо їх одержання (ст. 623 Цивільного Кодексу України) [3].

Спочатку треба визначити розмір втраченого прибутку по невиконаним належним чином договору. В загальному понятті розмір втраченого прибутку дорівнює величині грошових коштів, які б одержало приватна особа, якби він чи його контрагент виконали належним чином свої зобов'язання за договором.

Прорахувати упущену вигоду внаслідок невчасного постачання продукції. Обсяг упущеної вигоди може порівнюватися до обсягів продажів за минулий період за вирахуванням недопоставленої продукції.

Оцінити планований обсяг продажів підприємства і на підставі цього розрахуйте упущену вигоду.

Деякі методики радять враховувати при розрахунку обсягу упущеної вигоди такі обставини як плановані обсяги продажів, зміна асортименту через недопоставленої продукції, зниження якості, сезонні умови продажу.

Таким чином, обсяг упущеної вигоди передбачає врахування всіх обставин, які в кінцевому підсумку вплинули на розмір передбачуваного прибутку. Дані зміни до планованого прибутку можуть бути відшкодовані.

Для того щоб відшкодувати упущену вигоду необхідно кожен планований показник прибутку підкріпити відповідною документацією.

Список використаних джерел:

1. Конвенція «Про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних», Страсбург, 28 січня 1981 року.
2. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року № 2341-III.
3. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року № 435-IV.
4. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів одержаних злочинним шляхом» від 21 грудня 2010 р.